

החלטת ועדת האתיקה

בקובלנה של חה"כ אלעזר שטרן נגד חה"כ שולי מועלם-רפאלי

מיום כ"ב בטבת התשע"ח – 9 בינואר 2018

הקובלנה

1. חה"כ אלעזר שטרן הגיש קובלנה נגד חה"כ שולי מועלם-רפאלי בשל מה שהוא כינה "מסכת של השמצות וכזבים" כנגדו, במסגרת דבריה בדיון שנערך במליאת הכנסת ביום 26.7.2017.

על פי הקובלנה, דיון שהתקיים יום קודם לכן בוועדת החוץ והביטחון בנושא שירות תלמידי ישיבות בצה"ל, בו התנגדה חה"כ מועלם-רפאלי לביטול הכרה בישיבה שראשה מסית להשתמטות מצה"ל, ופעלה, לדברי חה"כ שטרן, למתן אישור לתלמידי ישיבה לשהות בחו"ל 80 ימים בשנה לעומת חיילים הזכאים ל-15 ימים.

בדיון שהתקיים במליאה למחרת אמר חה"כ שטרן את הדברים הבאים, בהתייחס לאותו דיון בוועדה:

"הקואליציה הזאת, שיחד עם חברתי שולי מועלם, פוגעת יום אחרי יום בחיילי צה"ל, ומעדיפה בחורי ישיבות בחופשות, בנסיעות לחו"ל...לכן אנחנו נגן על חיילי צה"ל, ונעשה הכול שכמה שיותר ישרתו בצה"ל כמה שיותר שנים בכמה שיותר יחידות קרביות, ונתגמל אותם בהתאם, ולא נגיד – בחסות למנוע סוג של רב מסית נקריב את חיילי צה"ל וניתן לבחורי הישיבות ביחס לחיילי צה"ל פי ארבעה חופשות בשנה."

לדברי חה"כ שטרן, "חה"כ מועלם-רפאלי שנכנסה באותו רגע למליאה ונטלה חלק פעיל מאד בדיון שנערך קודם לכן, הגיבה בקריאות ביניים: "לי אתה לא תגיד שאני מקריבה את חיילי צה"ל, אני הקרבתי חייל. אתה אפס מאופס". את הביטוי "אפס מאופס" חזרה והטיחה בי 8 פעמים בצעקות רמות במהלך חזרתי למקום הישיבה במליאה".

בעקבות מהומה שהתעוררה באולם המליאה בעקבות דברים אלה, ניגש חה"כ שטרן למיקרופון וביקש להסביר את דבריו כך:

"המילה 'להקריב' היא לא תמיד חיים ומוות, היא עניין של מעמד חיילי צה"ל, היא עניין של מעמד המשרתים. והעניין של – אם אני מעדיף על משרתים אחרים, זה אומר שאני מקריב חיילים מול אחרים. - - מי שלקח את זה באופן אישי, ובאופן של חיי אדם - - גם אני חי בתוך משפחה שכולה, לא רק חברת הכנסת שולי מועלם חיה בתוך משפחה שכולה... - - מותר לנו לדבר במונחים האלה כאן ולהישאר רגועים."

2. בהמשך הקובלנה כותב חה"כ שטרן כי כעבור כמה שעות עלתה חה"כ מועלם-רפאלי לדוכן הנואמים ואמרה את הדברים הבאים, שאותם, כך נטען, אף הפיצה בהודעה לתקשורת:

"במהלך הנאום שלו חבר הכנסת אלעזר שטרן, הפחדן שיצא עכשיו מהמליאה, הוא האשים אותי בכך שאני מקריבה את חיילי צה"ל. אז אני רוצה לספר באמת על ההקריבה. אני רוצה לספר שכשהייתי בת 22 פגשתי בפעם הראשונה את הבעל שלי, שהיה, כידוע, איש חילוני ואני אישה דתייה, והוא היה בקורס מ"פים ובחר שהחיים שלו יהיו בצה"ל... התחתנו ומועלם למד וחזר, וקרה אסון המסוקים. ואז פגשתי בפעם הראשונה את האפס הזה, שקוראים לו חבר הכנסת שטרן. חבר הכנסת שטרן באסון המסוקים היה קצין חינוך ראשי. כשבאנו אליו, המשפחות של אסון המסוקים, הוא הסביר לנו כל מיני דברים. אבל כשביקשנו שהוא ידבר בימי עיון של אסון המסוקים, שיבוא לימי העיון של אסון המסוקים, אז הוא אמר שהוא יבוא רק אם הוא ידבר. כי משפחות שכולות זה נורא חשוב, אבל רק אם נותנים לו את הכבוד שלו.

וכשפגשתי ביחד עם הרמטכ"ל שאול מופז את חבר הכנסת שטרן פעם בטיסה, כשהרמטכ"ל ביקש מכמה אלמנות צה"ל להתלוות אליו לגייס תרומות לטובת חיילי צה"ל, אז שאלתי את חבר הכנסת שטרן אם אפשר להדריך את קציני צה"ל במסעות לפולין. בידוע, אני עוסקת בהנחלת שואה ומדריכה משלחות לפולין. אז חבר הכנסת שטרן ענה לי, בנוכחות הרמטכ"ל ואורית רעייתו: מה הערך המוסף שיש לך אצל חיילי צה"ל וקציניו?

וזה ממשיך גם בכנסת. אין יום ואין דיון שנוגע לחיילי צה"ל שבו חבר הכנסת שטרן לא מפסיק להזכיר לי שמה בכלל יש לי עם צה"ל. הוא הרי היה אלוף. אז לפני שחוקרים אלופים על דברים אחרים, אולי כדאי שאלוף בצה"ל לא יגיד פה, מעל בימת הכנסת, למשפחה שכולה, לאלמנת צה"ל, שהיא מקריבה את חיילי צה"ל...

פה בבית הזה יושב מישהו שפעם אחרי פעם, פעם אחרי פעם, ורק אלוהים והוא יודעים – יכול להיות שהיה לו משהו עם הבעל שלי וזה יושב עליו, יכול להיות שיש לו משהו אתי; אני, כידוע לא הכרתי אותו לפני שהבעל שלי נהרג. הדבר הזה לא יהיה יותר. לא יהיה יותר דבר כזה. חבר כנסת בישראל לא ידבר ככה ולא יסביר לי, בצביעות, שלהקריב את חיילי צה"ל זה להעדיף אחרים על פניהם..."

בהמשך לדברים אלה ניתנה לחה"כ שטרן זכות תגובה במליאה, בה אמר כך:

"לשמחתי הרבה, כל מי שישב באולם הזה הבין שכל מה שדיברתי עליו זה העדפת בחורי הישיבות על פני חיילי צה"ל כפי שהתקיימה אתמול בוועדת חוץ וביטחון של הכנסת – לצערי, בחסות הקואליציה.

ובאשר לשכול. איבדתי בקרבות, באימונים, בתנועה אל היעד ועל היעד חברים רבים. זה עשרות שנים אין שבוע שאני לא פוקד או נמצא בקשר עם כמה משפחות שכולות, חלקן כמעט 40 שנה – כל שבוע. אני חי בתוך משפחה שכולה. אין כאן בבית הזה אף אחד, וגם לא אף אחת, שיכולה להטיף לי מוסר בתחום הזה. השכול חשוב לי לא פחות מאשר לאף אחד בבניין הזה, ואני גם לא זקוק לתעודות. תלכו אל המשפחות השכולות ותשאלו אותן; לא לבודדות, לא לעשרות – למאות או לאלפי משפחות שכולות. אין פה אף אחד שיש לו זכות להטיף לי מוסר על הדבר הזה. אין לי כל כוונה לקחת חלק בדיון פוליטי שמשתמש בשכול כמכשיר פוליטי עצוב וזול."

3. חה"כ שטרן מציין בקובלתו כי:

"לא הכרתי את בעלה של חה"כ מועלם-רפאלי ... גם עם חה"כ עצמה היו לי רק חילוקי דעות ולא שום סכסוך אישי.

מועלם לא טענתי נגד חה"כ מועלם-רפאלי שהיא מסכנת את חיילי צה"ל במובן הפיסי. הצגת הדברים באור כזה היא לא יותר ממניפולציה זולה, על אחת כמה וכמה לאחר שנתתי דברי הבהרה במליאה. איש מחברי הכנסת איתם שוחחתי לאחר מכן, מכלל סיעות הבית, לא הבין את דבריי בהתאם לפרשנותה של חה"כ מועלם-רפאלי.

טענתה של חה"כ מועלם-רפאלי בנוגע להתניית השתתפותי בימי עיון בכך שאדבר בהם, וכן טענתה שסירבתי לאפשר לה להדריך משלחות לפולין – אין בהן שמץ של אמת, ונזרקו לחלל

האוויר בידיעה שאין לי אפשרות להפריך אותם בשל חלופי הזמן. אוסיף רק שאת המדריכים למשלחות צה"ל לפולין קובעת מחלקת ההדרכה של יד ושם ואף פעם לא נטלתי חלק בהליך בחירתם. בטקס האזכרה לחללי אסון המסוקים השתתפתי מספר פעמים, ואף לפני חודשיים השתתפתי בטקס אזכרה לחללים מאסון מסוק אחר, מבלי שדיברתי באירוע.

חה"כ שטרן הוסיף כי הפרסומים בתקשורת בהם נקשר שמו עם פגיעה במשפחת השכול פגעו בציפור נפשו, בהיותו בעצמו בן למשפחה שכולה ובשל הקשר ארוך השנים שלו עם משפחות שכולות רבות.

לאור דברים אלה ביקש חה"כ שטרן כי ועדת האתיקה תדרוש מחה"כ מועלם-רפאלי להתנצל בפומבי על דבריה נגדו.

4. בנוסף לקובלנה הכתובה ביקש חה"כ שטרן להופיע בפני ועדת האתיקה, והזכיר כי במקרה קודם שבו תקף את חה"כ מועלם-רפאלי על היעדרותה מהצבעה, הוא התנצל מעל דוכן הכנסת לאחר שאמרה לו כי נעדרה מסיבה רפואית.

חה"כ שטרן אף הציג בפני הוועדה מסמך מיד ושם לפיו שיבוץ מדריכי המשלחות לפולין של "עדים במדים" נעשה ע"פ שיקול דעת יד ושם בלבד, וכן מכתב מאת יו"ר ארגון יד לבנים המודה לו על ליווי משפחות שכולות מזה עשרות שנים.

התגובה לקובלנה

5. חה"כ מועלם-רפאלי מסרה את תגובתה לקובלנה בעל-פה בפני ועדת האתיקה, וביקשה לדחותה. היא אינה מקבלת את ההסבר כי "להקריב זה לא מוות" וכך הבינה זאת "מתוך המקום שלה", גם אם חה"כ שטרן אולי לא התכוון למוות.

לדבריה, רוב חברי הכנסת שהיו במליאה ניגשו אליה "בזעזוע גדול" לאחר דבריו של חה"כ שטרן, וחלקם אף דיברו על כך מעל דוכן הכנסת.

עוד ציינה כי בניגוד לאמור בקובלנה לא הוציאה לתקשורת הודעה אודות הדברים שאמרה במליאה, ואף סירבה להתראיין בכלי תקשורת שביקשו זאת ממנה. לעניין הטענה כי דיברה על השתתפות חה"כ שטרן בטקסי הזיכרון של אסון המסוקים, אמרה שלא דיברה עליהם אלא על ימי העיון של אסון המסוקים וכי היא עומדת מאחורי דבריה.

חה"כ מועלם-רפאלי אמרה לוועדה כי אין זו הפעם הראשונה שבה חה"כ שטרן פוגע בה וכי הוא ביזה אותה פעמים רבות בדיונים בוועדת החוץ והביטחון, וכי דבריה במליאה "זה עוד קצה קצחו של כל ההתעללות שלו כל השנים בזיכרון של הבעל שלי".

עוד אמרה כי הביטוי בו השתמשה כלפי חה"כ שטרן נאמר "מתוך פגיעה עמוקה", שכן בפעם
הזו נחצה קו שהיא אינה יכולה להסכים לו. לדבריה, חובת ההתנצלות אינה מוטלת עליה
אלא על חה"כ שטרן שאמר במליאה שהיא מקריבה את חיילי צה"ל.

החלטת הוועדה

6. ועדת האתיקה שמעה את חה"כ שטרן ואת חה"כ מועלם-רפאלי שהופיעו בפניה, בנפרד, וכן
צפתה בקטעים הרלבנטיים משידורי המליאה.

אין לכחד כי אין מדובר בקובלנה רגילה, אלא בכזו העוסקת בנימים רגישים ואישיים של
שני חברי הכנסת המעורבים, כשמתלווים לכך מטענים וכעסים בעוצמות גבוהות במיוחד.
לכן גם הוועדה עשתה ככל יכולתה לטפל בה ברגישות המתבקשת. במסגרת זו יושב ראש
הוועדה אף עשה מאמצים רבים לפשר בין הצדדים ולנסות לסיים את העניין בהסכמה, אך
מאמצים אלה כשלו. גם דחיית הדיון בכמה חודשים בשל פגרת הקיץ לא הפחיתה, למרבה
הצער, את עוצמת הפגיעה והכעס מצד שני הצדדים.

7. בסופו של דבר, משהיא נדרשת להכריע בקובלנה, סבורה הוועדה כי באופן אובייקטיבי קשה
מאד להבין את דבריו של חה"כ שטרן כניסיון לטעון להקרבה פיסית של חיילי צה"ל בידי
חה"כ מועלם-רפאלי, ולכן הקריאות החוזרות ונשנות "אפס מאופס" לעברו לא היו ראויות
ולא היו במקומן, ובנסיבות רגילות לא היה ניתן שלא להתייחס לאירוע שכזה בחומרה.

עם זאת, הוועדה אינה רואה לנכון לנקוט בצעדים כלשהם נגד חה"כ מועלם-רפאלי, הן בשל
היעדר "עבר אתי" מצידה, והן בשל ההבנה כי בסופו של יום, האמירות הקשות כלפי חה"כ
שטרן נבעו ממה שהיא חוותה בראייתה שלה כפגיעה עמוקה בה כאלמנת צה"ל.

לבסוף, הוועדה מבקשת להביע תקווה כי תימצא הדרך להביא ליחסים תקינים בין חה"כ
שטרן לחה"כ מועלם-רפאלי, וכי אירוע מסוג זה, בו שני הצדדים נפגעים בנושאים יקרים
מאד ללבם, לא יישנה.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

חבר הכנסת יצחק וקנין
יושב ראש ועדת האתיקה